

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM 2016 - 2020
Institut za građevinarstvo „IG” d.o.o. Banja Luka
na području općine/opštine Bosanski Petrovac

- n a c r t -

Planom upravljanja otpadom na području općine/opštine Bosanski Petrovac određuju se ciljevi upravljanja otpadom u skladu sa ukupnim privrednim, društvenim i kulturnim razvojem na tom području.

Plan upravljanja otpadom je provedbeni planski dokument kojim se definišu uslovi neophodni za planiranje upravljanja otpadom na području opštine/općine. Izrada Plana upravljanja otpadom je zakonska obaveza i na osnovu njega će se planirati aktivnosti i ulaganja u oblasti upravljanja otpadom. Planom se definišu preduslovi za održivi sistem upravljanja otpadom za period od 5 godina. Tokom realizovanja Plana mogu se vršiti određena prilagođavanja u skladu s izmijenjenim uslovima, te uz uvažavanje vremenskih i ekonomskih ograničenja.

Plan upravljanja otpadom daje pregled ekonomskih i investicijskih zahtjeva koji se postavljaju pred sektor upravljanja otpadom te načine za financiranje sistema upravljanja otpadom (sakupljanje, razdvajanje i tretman pojedinih vrsta otpada).

Glavni cilj izrade Plana upravljanja otpadom na području je stvaranje tehničkih preduslova za početak uvođenja adekvatnog sistema upravljanja otpadom zasnovanog na principima:

- preventivnog djelovanja na nastajanje otpada,
- sakupljanje i razvrstavanje nastalog otpada,
- ponovno korištenje i reciklaža otpada,
- sigurno odlaganje otpada (onih vrsta otpada koje ne podliježu ponovnoj upotrebi ili proizvodnji energije).

Plan upravljanja otpadom predstavlja instrument oko kojeg se trebaju složiti svi relevantni nadležni organi u opštini/općini i na osnovu kojega će se planirati aktivnosti i ulaganja u sektor upravljanja otpadom.

Proces izrade Plana upravljanja otpadom općine/opštine Bosanski Petrovac podijeljen je na tri osnovne faze.

Prva (početna) faza se odnosi na pripremne aktivnosti od kojih su najbitnije:

a) izrada projektnog zadatka i priprema terenske dokumentacije shodno Zakonu o javnim nabavkama

b) izbor nosioca za izradu Plana, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama

c) imenovanje Komisije od strane Opštinskog Načelnika, koja će pružiti pomoć izabranom nosiocu Plana.

Druga faza odnosi se na izradu Nacrta plana i obuhvata:

a) sastanke sa predstavnicima svih subjekata uključenih u izradu Plana (predstavnicima Opštine, Komunalnog preduzeća, nevladine organizacije za zaštitu okoliša i dr.),

b) priprema upitnika za prikupljanje relevantnih podataka o količinama i sastavu otpada i strukture baze podataka na nivou Opštine,

c) provođenje odgovarajuće stručne obuke članova Komisije od strane izabranog nosioca izrade Plana,

d) obrada i sistematizacija prikupljenih podataka,

e) izrada analitičko-dokumentacione osnove o stanju u upravljanju otpadom na području Opštine,

f) analiza i ocjena stanja u upravljanju otpadom na području Opštine i definisanje budućih potreba i potrebnih pravnih i infrastrukturnih zahtjeva i kapaciteta u planskom periodu

g) uključivanje javnosti u proces izrade i implementacije Plana

h) izrada Nacrta Plana

i) aktivno učešće nosioca izrade Plana na sjednicama Komisija i sjednici Općinskog vijeća prilikom razmatranja i usvajanja Nacrta Plana.

Treća faza se odnosi na izradu prijedloga Plana i obuhvata:

a) provođenje javne rasprave o Nacrtu Plana

b) analizu rezultata javne rasprave

c) izrada Prijedloga Plana

d) aktivno učešće nosioca izrade Plana na sjednicama Komisija i sjednici Općinskog vijeća prilikom razmatranja i usvajanja Prijedloga Plana.

Četvrta faza se odnosi na završne aktivnosti i obuhvata:

a) štampane Plana

b) izradu izvještaja i dostavljenje istog Ministarstvu za građenje i prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK-a.

Pregled važećih strateško-planskih dokumenata na nivou Federacije BiH, Unsko-sanskog kantona i opštine/općine Bosanski Petrovac

Na nivou Bosne i Hercegovine izrađena je sljedeća strateško-planska dokumentacija: Strategija upravljanja čvrstim otpadom u BiH (2002. godina) i Akcioni plan zaštite okoliša za BiH-NEAP (eng. National Environmental Action Plan), 2003. godina.

Na nivou federacije BiH donijeta je Strategija zaštite okoliša Federacije BiH 2008. – 2018. godine. Sastavni dijelovi Strategije zaštite okoliša FBiH su:

- Federalna strategija zaštite prirode; Federalna strategija zaštite zraka;
- Federalna strategija upravljanja otpadom
- Federalna strategija zaštite voda, odnosno, upravljanja vodama, koja se radi posebno;

Federalni plan upravljanja otpadom je osnovni dokument o upravljanju otpadom na području Federacije BiH za razdoblje 2012-2017. Okvir za pripremu ovog plana su Strategija upravljanja otpadom FBiH (2008-2018), postojeći zakonski propisi u FBiH, te europske smjernice o upravljanju otpadom (EU Direktive).

FPUO predstavlja provedbeni dokument Strategije, te je njegov osnovni cilj uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom, odnosno identificiranje trenutnog stanja, u sferi prikupljanja, odlaganja i tretmana otpada, podrazumijevajući i stanje infrastrukture, te definiranje, na osnovu budućih potreba, potrebnih pravnih i infrastrukturnih zahtjeva/kapaciteta za dostizanje Strategijom postavljenih ciljeva. Plan treba biti usmjeren ka realizaciji i ostvarenju okolišno-održivog ekonomskog razvoja, jačanju cjelovitog pristupa u rješavanju problema upravljanja otpadom, te promovisanju cjelovitog pristupa integralnog upravljanja otpadom putem dimenzioniranja i određivanja prioriteta na nivou FBiH na održivoj osnovi.

Unsko-sanski kanton

Od strateško-planskih dokumenata na nivou Unsko-sanskog kantona za potrebe rješavanja problema upravljanja otpadom izrađen je i usvojen Plan upravljanja otpadom Unsko – sanskog kantona 2014 – 2019. Prema Zakonu o upravljanju otpadom FBiH, Plan upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona je osnova za planiranje upravljanja otpadom na nivou opštine/općine Bosanski Petrovac.

Za potrebe rješavanje problema zbrinjavanja i održivog upravljanja otpadom na području regije izrađen je niz studija u proteklih tridesetak godina.

Kratak izvod iz liste izrađene studijske dokumentacije na području regije je:

- Studija centralne deponije otpadaka Bihaća, SOUR Unioninvest – RZ za istraživanje, razvoj i ekonomiku, Sarajevo 1983. godine.
- Odlagališta krutog otpada i njihov utjecaj na površinske i podzemne vodene resurse odnosno na izvorišta vode za piće – Izvještaj, Unsko – sanski programski ured IBG, Bihać 2000. godine.

Studija Izvodljivosti međuopćinske institucije za upravljanje čvrstim otpadom u regiji Bihać, Bosna i Hercegovina – Završni izvještaj, A.S.A. EKO BiH, Sarajevo 2002. godine.

- Studija izbora lokacije za potrebe regionalnog deponovanja čvrstog otpada i moguća rješenja sanacije postojećih smetlišta, M. Jahić, Tehnički fakultet u Bihaću i sur., Bihać 2004. godine.
- Studija izbora lokacije regionalne sanitarne deponije komunalnog otpada, Bihać, Rudarski Institut d.d. Tuzla, 2005. godine.

- Važnost izgradnje sanitarne deponije u regiji Bihać, Regionalni centar za okoliš za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo, 2007. godina.
- Studija izvodljivosti izgradnje regionalne sanitarne deponije „Grabež – Drenovo Tijesno“, regija Bihać, Bosna - S Oil Services Company i Institut za hidrotehniku Građevinskog fakulteta u Sarajevu dd, Sarajevo, 2009. godine.
- Studija izvodljivosti Regionalnog centra upravljanja otpadom Unsko – sanskog kantona – regija Bihać, Konačni izvještaj - Nacrt, Fichtner Stuttgart (Njemačka) i IPZ Zagreb (Hrvatska), 2012. godine.
- Dodatak Studije izvodljivosti za Regionalnu sanitarnu deponiju Unsko-sanskog kantona – regija Bihać, IPZ Uniprojekt Terra, 2013. godina.

Općina/opština Bosanski Petrovac

Od strateško-planskih dokumenata na području opštine/općine Bosanski Petrovac dostupno je bilo:

- LEAP općine Bosanski Petrovac (Općinski plan zaštite okoliša 2012-2018.)
- Prostorni plan općine Bosanski Petrovac 2013 – 2033. godine, IPSA INSTITUT, Sarajevo, 2013.
- Strategija razvoja općine/opštine Bosanski Petrovac, Općinski razvojni tim, 2011.
- Plan prilagođavanja upravljanju otpadom za deponiju komunalnog otpada Općine Bosanski Petrovac, ENOVA Consultants & Engineers, Sarajevo, 2013.
- Idejni projekat sanacije postojeće deponije komunalnog otpada Bosanski Petrovac i izgradnje pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja, Saraj Inženjering, d.o.o. Sarajevo, 2014.

Izradu LEAP-a finansirao je MDGF program očuvanja životne sredine i klimatskih promjena: „Standardizacija upravljanja životnom sredinom: povezivanje lokalnih i državnih aktivnosti u BiH“. Program se finansira sredstvima španskog Fonda za dostizanje milenijumskih razvojnih ciljeva (MDGF). Tehničku pomoć pri izradi LEAP-a pružilo je Udruženje građana „Nešto više“ iz Sarajeva.

Indikatori stanja upravljanja otpadom koji će se koristiti pri izradi Plana upravljanja otpadom

Izvještaj o stanju okoliša FBiH uvodi indikatorski pristup u određivanju trenutnog stanja okoliša sa ciljem jednostavnije razmjene informacija i njihovog korištenja u cjelokupnom procesu planiranja i razvoja sektora okoliša sa ciljem unaprjeđenja stanja okoliša u FBiH.

Indikatori (pokazatelji) su reprezentativne vrijednosti nekog promatranog slučaja i oni na određeni način kvantificiraju informacije o okolišu. Dakle, cilj indikatorskog pristupa je kvantificiranje fizičkih pokazatelja stanja upravljanja otpadom radi efikasnog poređenja vrijednosti indikatora različitih ciklusa procesa razvoja sektora okoliša.

U skladu sa gore opisanim načinom definisanja indikatora stanja životne sredine FBiH i u skladu sa tim i komponente upravljanja otpadom, definisani su indikatori upravljanja otpadom za potrebe ovog plana.

I. Komunalni otpad

- stanje izgrađenosti postojećih općinskih deponija (R),
- broj divljih i nelegalnih deponija (S),
- pokrivenost područja uslugama zbrinjavanja komunalnog otpada (P),
- produkcija komunalnog otpada (P),
- sastav komunalnog otpada (S),
- stanje odvojenog sakupljanja korisnih komponenti iz komunalnog otpada (R),
- generisanje i reciklaža ambalažnih i drugih korisnih komponenti komunalnog otpada (P).

II. Neopasni proizvodni otpad

- proizvodnja neopasnog proizvodnog otpada (P),
- vrste i količine neopasnog proizvodnog otpada (P),
- zbrinjavanje neopasnog proizvodnog otpada (R),
- stanje okoliša i posljedice (S/I).

III. Opasni otpad

- proizvodnja opasnog otpada (P),
- proizvodnja opasnog medicinskog otpada (P),
- proizvodnja opasnog otpada iz veterinarskih ustanova (P),
- proizvodnja otpada animalnog porijekla (P),
- proizvodnja ostalih vrsta opasnog otpada (P)
- primjena adekvatnog zbrinjavanja medicinskog i drugih opasnih vrsta otpada (R).

IV. Posebne kategorije otpada

- proizvodnja posebnih kategorija otpada (P),
- vrste i količine posebnih kategorija otpada koje nisu uvrštene u kategorije otpada pod I., II. i III. (S),
- načini zbrinjavanja pojedinih posebnih kategorija otpada (R).

Po potrebi, u Planu upravljanja otpadom na području opštine Bosanski Petrovac koristit će se i drugi indikatori.

Strateški koncept upravljanja otpadom na području opštine/općine Bosanski Petrovac

Jedno od temeljnih načela upravljanja otpadom prema odredbama Člana 5. federalnog Zakona o upravljanju otpadom ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/03; 72/09) kao i kantonalnog Zakona o upravljanju otpadom ("Službeni glasnik USK", br. 04/12; 08/14) je „regionalnost“ - razvoj tretmana otpada i izgradnja objekata za njegovo odlaganje treba se vršiti na način da pokriva potrebe regiona i omogućava samoodrživost izgrađenih objekata.

Navedenim načelom Zakon o upravljanju otpadom je preuzeo postavke Strategije upravljanja čvrstim otpadom u BiH iz 2000. godine, kojom je definisan regionalni pristup izgradnje odlagališta otpada.

Strategija je predložila izgradnju 16 regionalnih odlagališta otpada na području Bosne i Hercegovine, od čega 10 na području Federacije BiH. Jedno od predloženih regionalnih odlagališta otpada na području Federacije BiH odnosi se na područje Unsko-sanskog kantona.

Regionalnim konceptom se integralni sistem upravljanja otpadom uspostavlja u više opština odnosno gradova koji se udružuju u regije. Integralni sistem upravljanja otpadom čine sljedeće komponente:

- mreža lokalnih prostora (puktova) za skupljanje miješanog komunalnog otpada opremljenim posudama u koje se odlaže miješani komunalni otpad;
- mreža lokalnih punktova za odvojeno prikupljanje otpada opremljenih posudama u koje se odvojeno odlažu papir i karton, plastična ambalaža i ostali komunalni otpad,
- mreža tzv. reciklažnih dvorišta (RD), opremljenih za prihvat čvrstog otpada iz domaćinstava, električnog i elektroničkog otpada, guma, korišćenih ulja, baterija, akumulatora i bio-otpada iz vrtova i parkova,
- centri za upravljanje otpadom (CUO), koji mogu biti uspostavljeni na nivou jedne ili nekoliko opština, ukoliko se procijeni isplativost takve investicije. CUO sastoji se od RD, opremljenog za prihvat odvojeno skupljenog komunalnog otpada, glomaznog otpada iz domaćinstava, električnog i elektroničkog otpada, guma, ulja, baterija i akumulatora i bio-otpada iz vrtova i parkova, te sortirnice otpada koja može imati dvostruku ulogu: da vrši primarno sortiranje miješanog komunalnog otpada, odnosno da vrši sekundarno sortiranje odvojeno skupljenog otpada;
- pretovarne stanice i/ili pogona za mehaničko-biološku obradu otpada za regije za koje se procijeni da su isplative,
- regionalni centri za upravljanje otpadom (RCUO) sa odlagalištem komunalnog i neopasnog otpada

Obaveze koje proizilaze iz zakonske regulative

Zakon o upravljanju otpadom ("Službeni glasnik USK", br. 04/12; 08/14) uređuje način upravljanja svim kategorijama otpada na području Unsko-sanskog kantona, a naročito: kategorije i vrste otpada, planiranje upravljanja otpadom na području Kantona, postupak izdavanja dozvole za upravljanje otpadom, osiguranje uvjeta za postupanje s otpadom,

prava, obaveze i odgovornosti Kantona i opština, pravnih i fizičkih lica, operatora upravljanja otpadom i proizvođača i vlasnika otpada, financiranje djelatnosti i aktivnosti upravljanja otpadom, nadzor nad upravljanjem otpadom, nadzor nad provođenjem ovog Zakona, kaznene odredbe i druga pitanja od značaja za upravljanje otpadom na području Kantona.

Prema članu 15. Zakona o upravljanju otpadom ("Službeni glasnik USK", br. 04/12; 08/14), nadzor nad provedbom Općinskog plana upravljanja otpadom vrši Općinski načelnik, putem općinskog organa uprave nadležnog za poslove upravljanja otpadom, i dužan je da jednom godišnje, do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu, podnositi Općinskom vijeću izvještaj o izvršenju utvrđenih obaveza i učinkovitosti poduzetih mjera iz Općinskog plana upravljanja otpadom. Općinski plan upravljanja otpadom i izvještaj o izvršenju Plana dostavlja se Ministarstvu.

Operatori za upravljanje otpadom, kojima je općina povjerila obavljanje jedne ili više aktivnosti upravljanja otpadom, dužni su da u okviru godišnjih planova poslovanja donesu i planove razvoja i obavljanja povjerenih aktivnosti upravljanja otpadom. Planovi razvoja i obavljanja povjerenih aktivnosti upravljanja otpadom iz prethodnog stava moraju biti usaglašeni sa Općinskim planom upravljanja otpadom.

Osiguranje provođenja mjera postupanja s otpadom

Odredbama čl. 26 Općine osiguravaju provođenje mjera postupanja sa komunalnim otpadom, neopasnim otpadom, inertnim otpadom i krupnim otpadom. Općine se mogu dogovoriti da pojedine aktivnosti postupanja otpadom osiguravaju i organizuju na međuopćinskom, odnosno kantonalnom nivou, zaključivanjem sporazuma o zajedničkom upravljanju otpadom na području Kantona.

Troškovi postupanja sa otpadom

U članu 32 kantonalnog Zakona o upravljanju otpadom se navodi da se troškovi postupanja sa otpadom obračunavaju se prema količini i karakteristikama otpada, te prema kvadraturi prostora koji zagađivač koristi, u skladu sa načelom „zagađivač“ plaća. Općina svojim aktom, u skladu sa odredbama Kantonalnog Zakona o komunalnim djelatnostima, utvrđuje jedinicu mjere i propisuje način formiranja cijena aktivnosti u postupanju sa komunalnim otpadom.

Otpadom zagađene površine i divlja odlagališta otpada

Članom 34. ovog zakona određeno je da općinski organ uprave nadležan za poslove upravljanja otpadom dužan je izraditi popis otpadom onečišćenih površina i divljih odlagališta otpada na području općine. Na osnovu popisa iz stava (1) ovog člana, Općinsko vijeće je dužno donijeti plan sanacije onečišćenih površina i divljih odlagališta na području općine. Sredstva za realizaciju plana sanacije iz stava (2) ovog člana obezbjeđuju se u budžetu Općine.

Općinsko vijeće općine Bosanski Petrovac, na IX redovnoj sjednici održanoj dana 29.08.2013 godine, donijelo je Odluku o načinu postupanja sa komunalnim i njemu sličnim otpadom na području opštine Bosanski Petrovac.

Ovom Odlukom uređuje se način postupanja sa komunalnim i njemu sličnim otpadom na području općine Bosanski Petrovac, a naročito:

- a) vrste komunalnog otpada,
- b) aktivnosti i radnje u postupanju sa komunalnim otpadom,
- c) prostori i objekti na kojim se obavljaju određene aktivnosti postupanja sa komunalnim otpadom,
- d) područja općine koja su pokrivena uslugom postupanja sa komunalnim i njemu sličnim otpadom,
- e) operator upravljanja otpadom koji obavlja aktivnosti i radnje postupanja sa komunalnim otpadom na području općine,
- f) korisnici usluga postupanja sa komunalnim otpadom na području općine,
- g) uslovi i način obavljanja aktivnosti postupanja sa komunalnim otpadom,
- h) nosioci pojedinih aktivnosti postupanja sa komunalnim otpadom,
- i) postupanje sa otpadom od strane nosioca pojedinih aktivnosti u postupanju sa komunalnim otpadom,
- j) osnovni uslovi za osiguranje rada operatora upravljanja komunalnim otpadom uključujući i metode skupljanja otpada,
- k) obaveza i način skupljanja izdvojenih korisnih komponenti komunalnog otpada,
- l) učestalost skupljanja, prava i obaveze proizvođača komunalnog otpada,
- m) način korištenja usluga operatora upravljanja komunalnim otpadom za proizvođače otpada koji nisu domaćinstva,
- n) način iznošenja, skupljanja, prevoza i odlaganja krupnog otpada, koji nije moguće odložiti u kontejnere za skupljanje komunalnog otpada,
- o) primjena propisa i mjere zaštite u postupanju sa komunalnim otpadom,
- p) tehnički i drugi uslovi i zahtjevi koji se odnose na rad operatora za skupljanje, transport, obradu i odlaganje komunalnog otpada,

Obaveze koje proizilaze iz planske regulative

Akcionim planom zaštite okoliša Federacije BiH u oblasti upravljanja otpadom utvrđene su, između ostalih, i mjere za čije izvršenje su odgovorni kantoni, odnosno kantonalna ministarstva nadležna za okoliš. Jedna od tih mjera je: definisati regije i potpisati međuopštinske sporazume o zajedničkom upravljanju otpadom, čiji je potpisnik i opština Bosanski Petrovac.

U Odluci o načinu postupanja sa komunalnim i njemu sličnim otpadom na području opštine Bosanski Petrovac se navodi da do izgradnje i početka korištenja međuopćinske (regionalne) sanitarne deponije otpada, odlaganje komunalnog otpada obavljat će se na općinskoj deponiji otpada „Vaganac“

Aktivnosti postupanja sa komunalnim otpadom iz člana 3. ove Odluke na području općine Bosanski Petrovac, kao operator upravljanja komunalnim otpadom, obavlja javno preduzeće d.o.o. „Komunalno“ Bosanski Petrovac, koje je osnovala općina Bosanski Petrovac i povjerila mu obavljanje poslova i aktivnosti postupanja sa komunalnim otpadom, u skladu sa odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima.

Završetkom izgradnje i početkom korištenja međuopćinske (regionalne) sanitarne deponije otpada aktivnosti u postupanju sa komunalnim otpadom iz člana 3. Stav (1) tačka d), g) i h) ove Odluke³ obavljaće JP Centar upravljanja otpadom „REG5 DEP“ d.o.o. Bihać, čiji su osnivači općine Unsko-sanskog kantona i Unsko-sanski kanton, na osnovu Sporazuma o zajedničkom upravljanju otpadom na području Unsko-sanskog kantona.

Prema Kantonalnim Zakonom o upravljanju otpadom obavljanje i razvoj upravljanja otpadom na području Kantona i opština vrši se na osnovu slijedećih planskih dokumenata:

- a) Plan upravljanja otpadom Kantona,
- b) Plan upravljanja otpadom Općine,
- c) Planovi razvoja i obavljanja povjerenih aktivnosti upravljanja otpadom operatora za upravljanje otpadom,
- d) Planovi upravljanja otpadom proizvođača otpada

Općinski plan upravljanja otpadom mora biti usaglašen sa Planom upravljanja otpadom Kantona. U Planu upravljanja otpadom Unsko-sanskog kantona se navodi da su poslovi i zadaci iz nadležnosti općina, koji se odnose na oblast upravljanja otpadom obavljaju u okviru općinskih službi i odsjeka. Zavisno od posmatrane općine u USK, aktivnosti na poslovima upravljanja otpadom su većinom organizirane na osnovu veličine i finansijskih mogućnosti općina.

Služba nadležna za poslove zaštite okoliša i komunalnih djelatnosti (uključujući upravljanje otpadom) u opštini Bosanski Petrovac je Služba za prostorno uređenje, katastar, imovinsko-pravne poslove i stambeno – komunalna djelatnost bez organizacione jedinice unutar službe. Poslovi komunalne inspekcije obavljaju se u Službi za obrt, razvoj, poduzetništvo i poljoprivredu.

Prema Zakonu o upravljanju otpadom Unsko-sanskog kantona (Službeni glasnik USK, broj 4/12) operator za upravljanje otpadom, kojem je Općina povjerila obavljanje jedne ili više aktivnosti upravljanja otpadom, dužan je u okviru godišnjeg plana poslovanja donijeti i plan razvoj i obavljanja povjerenih aktivnosti upravljanja otpadom koji mora biti

usaglašen s Općinskim planom upravljanja otpadom. Općina daje saglasnost na dijelove plana poslovanja koji se odnosi na obavljanje povjerenih aktivnosti upravljanja otpadom.

Aktivnosti u postupanju s komunalnim otpadom su:

a) odlaganje komunalnog i njemu sličnog otpada od strane korisnika usluga, skupljanja i odvoza komunalnog otpada u posude i kontejnere smještene na prostorima za skupljanje miješanog komunalnog otpada i prostorima za skupljanje izdvojenog komunalnog otpada (reciklažni otoci),

b) skupljanje i transport miješanog komunalnog otpada vozilima za skupljanje otpada od prostora za skupljanje miješanog komunalnog otpada do najbliže pretovarne stanice, odnosno do regionalne deponije otpada,

c) skupljanje i transport izdvojenog komunalnog otpada vozilima za skupljanje izdvojenog komunalnog otpada, od prostora za skupljanje izdvojenog komunalnog otpada (reciklažni otoci) do reciklažnog dvorišta,

d) transport otpada specijalnim vozilima za daljinski transport otpada, od pretovarnih stanica do regionalne deponije radi obrade i konačnog odlaganja,

e) razvrstavanje i privremeno skladištenje izdvojenog komunalnog otpada na reciklažnom dvorištu,

f) predaja izdvojenog komunalnog otpada, privremeno skladištenog na reciklažnom dvorištu, ovlaštenim skupljačima ili obrađivačima na daljnju obradu, odnosno ponovno korištenje,

g) obrada i konačno odlaganje otpada na regionalnoj deponiji otpada.

Upravljanje otpadom na području opštine Bosanski Petrovac, povjereno je javnom komunalnom preduzeću „Komunalno“, d.o.o., čiji je osnivač opština Bosanski Petrovac.

Proizvođači i vlasnici otpada dužni su prije odlaganja i ponovnog korištenja otpada uskladištiti opad na okolinski prihvatljiv način. Proizvođači otpada koji nisu domaćinstva koristi će usluge komunalnih preduzeća za otpad koji oni produkuju ukoliko njihov otpad ima iste ili slične osobine kućnog otpada. Proizvođači nisu obavezni koristiti usluge komunalnih preduzeća za otpad ukoliko skupljaju i tretiraju svoj otpad u skladu sa okolinskim propisima i ako predaju svoj otpad ovlaštenom operateru za upravljanje otpadom.

CILJEVI PLANA

Plan upravljanja otpadom odnosi se na uspostavljanje održivog upravljanja otpadom i usvajanja prioriteta u praksi, obuhvata načine postupanja sa otpadom i predlaže aktivnosti koje zainteresovane strane treba da preduzmu da bi se na lokalnom nivou dostigla vizija i ciljevi koji su postavljeni u Strategiji upravljanja otpadom FBiH (2008-2018), kao i Federalnom planu upravljanja otpadom koji predstavlja provedbeni dokument Strategije. To zahtijeva koordinisanu akciju više različitih učesnika – lokalnih vlasti, domaćinstava, preduzeća, privatnog sektora, nevladinih organizacija i pojedinaca.

Pri tome lokalne vlasti imaju centralnu ulogu u planiranju i stvaranju održivog sistema upravljanja otpadom i mogu biti nositelj niza aktivnosti na poboljšanju trenutnog stanja prikupljanja komunalnog otpada, uvođenja sistema odvojenog prikupljanja otpada, uklanjanja divljih odlagališta, te edukaciji građana i privrednika. Sve ove aktivnosti se moraju provoditi u uskoj saradnji sa JKP „Komunalno“, d.o.o. kao nosioca aktivnosti na upravljanju otpadom na prostoru opštine Bosanski Petrovac.

Osnovni cilj Plana je se kroz pregled postojećih podataka o otpadu ostvare neophodne pretpostavke za dalje unapređenje upravljanja otpadom na području opštine Bosanski Petrovac, kao i minimizacija uticaja otpada na životnu sredinu i povećanje efikasnosti korišćenja resursa na datom prostoru.

Plansko razdoblje

Proces planiranja je periodični proces čija je svrha analiza postignutog i planiranje poboljšanja pojedinih komponenti sistema. Planirane aktivnosti se realizuju prema utvrđenoj dinamici uz sistematsko praćenje implementacije postavljenih ciljeva.

Plan upravljanja otpadom na području opštine Bosanski Petrovac obuhvata razdoblje 2016-2020. godina za koji period će biti definisane aktivnosti na uspostavi i radu integralnog sistema upravljanja čvrstim otpadom.

Prioriteti upravljanja otpadom

Upravljanje otpadom predstavlja sprovođenje propisanih mjera za postupanje sa otpadom u okviru sakupljanja, transporta, skladištenja, tretmana, i odlaganja otpada, uključujući i nadzor nad tim aktivnostima i brigu o postrojenjima za upravljanje otpadom poslije zatvaranja.

Radi postizanja cilja i pravovremenog sprečavanja zagađivanja i smanjenja posljedica po zdravlje ljudi i okoliš, upravljanje otpadom, prema čl. 4 kantonalnog Zakona o upravljanju otpadom, vršit će se na način da osigura:

- a) smanjenje opasnih karakteristika otpada na minimum,
- b) smanjenje nastalog otpada po količini, posebno uzimajući u obzir tokove otpada,
- c) tretiranje otpada na način kojim se osigurava povrat sirovinskog materijala iz njega,
- d) spaljivanja ili odlaganja na deponije na okolišno prihvatljiv način onih vrsta otpada koje ne podliježu povratu komponenti, ponovnoj upotrebi ili proizvodnji energije.

Za utvrđivanja prioritarnog načina postupanja s otpadom potrebno je uzeti u obzir:

- a) ekološke beneficije,
- b) tehničku izvodljivost za korištenje najbolje raspoložive tehnologije,
- c) ekonomsku izvodljivost.

Upravljanje otpadom treba vršiti tako da se preduzmu sve neophodne mjere koje osiguravaju tretman i odlaganje otpada bez ugrožavanja zdravlja ljudi i bez stvaranja štete ili prouzrokovanja značajnog rizika po prirodu, a naročito:

- a) bez rizika po vode, zrak, tlo, životinje i biljke,
- b) bez stvaranja smetnji putem buke ili mirisa,
- c) bez štetnog utjecaja po prirodu ili mjesta koja su od posebnog interesa.

Osnovna načela upravljanja otpadom

Izrada ovog Plana samo je jedan, ali veoma važan korak, u nizu mjera koje je potrebno sprovesti da bi se riješili problemi i uspostavio sistem upravljanja otpadom koji će povoljno uticati na čitav niz aspekata potrebnih za podizanje standarda života (zaštita životne sredine i zdravlja ljudi, poboljšanje ambijentalnih vrijednosti prostora, ekonomski aspekt i dr.). Izrada ovog Plana upravljanja otpadom temelji se na postizanju što većeg stepena usklađenosti sa temeljnim načelima sadržanim u Zakonu o upravljanju otpadom FBiH i Zakonu o upravljanju otpadom Unsko-sanskog kantona:

- **prevencija:** izbjegavanje nastajanja otpada ili smanjivanje količine i štetnosti nastaloga otpada kako bi se smanjio rizik po zdravlje ljudi i okoliš i izbjeglo onečišćenje okoliša,
- **mjere opreznosti:** sprječavanje opasnosti ili štete po okoliš koje uzrokuje otpad,
- **odgovornost proizvođača otpada:** proizvođač je odgovoran za odabir najprihvatljivijeg okolišnog rješenja prema osobinama proizvoda i tehnologiji proizvodnje, uključujući životni ciklus proizvoda i korištenje najbolje raspoložive tehnologije,
- **princip "zagađivač plaća":** proizvođač ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja otpada, uključujući brigu nakon upotrebe i monitoring. On je i finansijski odgovoran za preventivne i sanacijske mjere uslijed šteta po okoliš koje je prouzročio ili će ih moguće prouzročiti,
- **blizina:** tretman ili odlaganje otpada treba se obavljati u najbližem odgovarajućem postrojenju ili lokaciji, uzimajući u obzir okolišnu i ekonomsku profitabilnost,

regionalnost: razvitak tretmana otpada i izgradnja objekata za njegovo odlaganje treba se obavljati na način da se zadovolje potreba regije i omogući samoodrživost izgrađenih objekata.

Primjena načela regionalnosti zavisi od lokalnih uslova i okolnosti, te podrazumijeva i uključivanje transfer stanica ukoliko postoje značajnije udaljenosti od mjesta nastajanja otpada do izabrane lokacije za deponiju.

Strateški ciljevi upravljanja otpadom

Strategija je dugoročni plan odnosno niz povezanih aktivnosti usmerenih ka ostvarivanju određenog cilja. Planovi upravljanja imaju učinak tamo gdje postoje pravilno zamišljene ideje, koje uzimaju samo stvarne ekonomske prioritete lokalne zajednice i viših administrativnih cjelina, i koje ih onda povezuju sa raspoloživim novčanim i institucionalnim resursima.

Strateško planiranje je jedna od iskustvenih praksi dobrog upravljanja u razvoju općine jer:

- omogućava učešće svih zainteresiranih strana u procesu planiranja i donošenja odluka (vladine institucije, javne ustanove i javna preduzeća, privatni sektor, nevladine organizacije i građani),
- osigurava stalnu orijentaciju u kom smjeru se uprava treba razvijati,
- utječe na poboljšanje efikasnosti, efektivnosti i ekonomičnosti uprave koja ima strateške razvojne planove i koja ih koristi, odnosno implementira,
- utječe na unapređenje komunikacije, koordinacije saradnje svih zainteresiranih strana, kao i stvaranje partnerskih odnosa između javnog sektora, građana, privatnog sektora i nevladinog sektora,
- omogućava jačanje lokalne uprave kroz educiranje, kako bi u budućnosti samostalno kreirala i nadzirala strateško-planske aktivnosti na području općine/Grada,
- utječe na jačanje svijesti građana o njihovoj direktnoj ili indirektnoj uključenosti u demokratske procese kreiranja vlastite budućnosti,
- utječe na jačanje svijesti građana o vlastitoj odgovornosti i odgovornosti ostalih zainteresiranih strana,
- osigurava drugim vladinim institucijama na višim nivoima (kanton, entitet i država) da prate razvoj općine i da planiraju svoje doprinose njenom razvoju (Agencije za vode, Eko-fondovi, ministarstva, direkcije, zavodi i sl.),
- osigurava novu poziciju općine prema susjedima i prema regionu u kojem se nalazi,
- osigurava donatorskim organizacijama (Europska komisija, USAID, SDC, UNDP-eng. United Nations Development Programme) i razvojnim bankama (Svjetska banka, KfW banka, EBRD-eng. European Bank for Reconstruction and Development i dr.) da prate i uključuju se u razvoj općine/Grada,
- osigurava potpuno novi javni menadžment za koji su građani klijenti.

Strateški ciljevi upravljanja otpadom su, kako je već navedeno, definsani Strategijom zaštite okoliša FBiH 2008-2018 i Federalnim planom upravljanja otpadom 2012-2017.

U okviru Strategije zaštite okoliša FBiH postavljeni su sljedeći opšti strateški ciljevi:

Strateški cilj 1: smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom

- operativni cilj 1.1: povećati broj stanovnika obuhvaćen organiziranim prikupljanjem otpada
- operativni cilj 1.2: stvoriti uvjete za sanitarno odlaganje kapaciteta za najmanje 5 godina odlaganja u svim regijama

- operativni cilj 1.3: ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati područje na kojem su se nalazila
- operativni cilj 1.4: sanirati i zatvoriti postojeća općinska odlagališta
- operativni cilj 1.5: sanirati postojeće površine pod neadekvatno odloženim otpadom
- (opasni i neopasni otpad)
- operativni cilj 1.6: uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje opasnog otpada
- operativni cilj 1.7: uspostaviti deponije inertnog (građevinskog i sl.) otpada
- operativni cilj 1.8: povećati ukupni postotak adekvatnog zbrinjavanja otpada i postotak adekvatnog zbrinjavanja opasnog otpada
- operativni cilj 1.9: pokriveno efikasnim sistemom upravljanja otpadom u poljoprivrednoj proizvodnji i šumarstvu
- operativni cilj 1.10: uspostaviti kapacitete za adekvatno zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla (mjerljivo prema količini, odnosno ukupnom udjelu adekvatno zbrinutog otpada)
- operativni cilj 1.11: sanirati i zatvoriti postojeća odlagališta, jame grobnice i groblja za otpade životinjskog porijekla
- operativni cilj 1.12: povećati procent adekvatno zbrinutog otpada iz zdravstvenih ustanova
- operativni cilj 1.13: povećati učešće adekvatno zbrinutog otpada iz veterinarskih ustanova

Strateški cilj 2: smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz efikasnije korištenje resursa

- operativni cilj 2.1: uspostaviti sistem odvojenog prikupljanja komunalnog otpada u svim općinama FBiH
- operativni cilj 2.2: prikupiti i reciklirati količine nekih vrsta komunalnog otpada
- operativni cilj 2.3: odvojeno prikupiti bio-otpad iz vrtova i parkova
- operativni cilj 2.4: uspostaviti regionalne centre za upravljanje otpadom u svim regijama sa svim potrebnim sadržajima
- operativni cilj 2.5: preventivnim mjerama spriječiti/umanjiti porast ukupnih količina otpada iz industrije s porastom obima industrijske proizvodnje
- operativni cilj 2.6: povećati udio otpada iz industrije koji se reciklira odnosno podliježe povratu materijala i energije (R&R), uz istovremeno smanjenje količina preostalog otpada za odlaganje
- operativni cilj 2.7: povećati ukupni procent adekvatnog zbrinjavanja otpada iz industrije reciklažom, odnosno povratom materijala ili energije (R&R)

- operativni cilj 2.8: biorazgradivi otpad iskorišten za proizvodnju komposta i biogoriva
- operativni cilj 2.9: smanjena količina nastalog biorazgradivog i drugog otpada u
- operativni cilj 2.10: smanjena količina nastalog otpada od opasnih materija u poljoprivredi i šumarstvu
- operativni cilj 2.11: sprječavanje nastajanja i smanjenje količina otpada za finalno odlaganje - otpad životinjskog porijekla
- operativni cilj 2.12: smanjiti količinu proizvedenog medicinskog opasnog otpada iz zdravstvenih ustanova

Strateški cilj 3: osiguranje provedbe sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir

- operativni cilj 3.1: osigurati striktnu provedbu usvojenih propisa i preuzetih međunarodnih obaveza (obuhvaćeno sa 2.1)
- operativni cilj 3.2: usaglasiti domaće zakonodavstvo o okolišu sa zakonodavstvom EU (obuhvaćeno sa 2.2)
- operativni cilj 3.3: integrirati europske sektorske politike po pitanju okoliša u sektorske politike FBiH (obuhvaćeno sa 2.3)

Strateški cilj 4: osiguranje sistematskog praćenje parametara za ocjenu stanja okoliša

- Navedeni operativni ciljevi doprinose operacionalizaciji načela upravljanja otpadom, sa naglaskom na odvojeno prikupljanje, ponovnu upotrebu i reciklažu, odnosno stvaranje integralnog sistema upravljanja otpadom.

Učešće javnosti

Veoma važan aspekt planiranja i implementacije Plana upravljanja otpadom je uključivanje javnosti u proces. Uključenja javnosti u plan upravljanja otpadom može nositi sa sobom nerazumijevanje i odlaganja usvajanja Plana. Međutim, uključivanjem javnosti u ranim fazama procesa omogućava se građanima da izraze svoje mišljenje i stavove, koji se razmatraju u toku procesa da bi se postigao konsenzus.

Učešće javnosti se može operativno podijeliti na dva dijela, i to na učešće javnosti u pripremi Plana upravljanja otpadom, a zatim na učešće javnosti u njegovoj implementaciji.

U prvom dijelu tim zadužen za izradu uključit će ključne zainteresirane strane. Nakon završetka izrade Plana provodi se analiza zainteresovanih strana koja predstavlja inicijativni alat za uključivanje svih zainteresovanih strana u implementaciju Plana.

Osnovni zakoni i podzakonska akta koji se izravno odnose na zaštitu okoliša u cjelini ili se odnose na djelatnost zbrinjavanja otpada doneseni na nivou FBiH su:

- Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH ("Službene novine FBiH", br. 02/06; 72/07; 32/08; 04/10; 13/10; 45/10),
- Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne I Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 49/06),

- Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala ("Službene novine FBiH", br. 35/98; 109/12),
- Zakon o upravljanju otpadom ("Službene novine FBiH", br. 33/03; 72/09),
- Zakon o zaštiti zraka ("Službene novine FBiH", br. 33/03; 04/10),
- Zakon o zaštiti okoliša ("Službene novine FBiH", br. 33/03; 38/09),
- Zakon o vodama ("Službene novine FBiH", br. 70/06),
- Uredba o šumama ("Službene novine FBiH", br. 83/09; 26/10; 38/10; 60/11),
- Zakon o zaštiti prirode ("Službene novine FBiH", br. 66/13),

Provedbeni propisi:

- Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Službene novine FBiH", br. 09/05).
- Pravilnik o postupanju s otpadom koji se ne nalazi na listi opasnog otpada ili čiji je sadržaj nepoznat ("Službene novine FBiH", br. 09/05),
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom ("Službene novine FBiH", br. 09/05)
- Uredba o selektivnom prikupljanju, pakiranju i označavanju otpada ("Službene novine FBiH", br. 38/06),
- Pravilnik o uslovima tehničke opremljenosti poslovnih prostora za obavljanje djelatnosti prikupljanja, prerade i proizvodnje otpadnih materijala i sekundarnih sirovina ("Službene novine FBiH", br. 03/00)
- Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom ("Službene novine FBiH", br. 77/08),
- Pravilnik o prekograničnom prometu otpada ("Službene novine FBiH", br. 07/11),
- Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom ("Službene novine FBiH", br. 88/11; 28/13),
- Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda ("Službene novine FBiH", br. 87/12; 107/14)
- Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje preduzima nadležni organ ("Službene novine FBiH", broj:9/05)
- Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenje i postupke nakon zatvaranja odlagališta ("Službene novine FBiH", broj:39/06)
- Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekogranični promet otpada ("Službene novine FBiH", broj: 41/05)
- Uredba koja reguliše obavezu izvještavanja operatora i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uvjetima iz dozvole ("Službene novine FBiH", broj:31/06)

- Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe ("Službene novine FBiH", broj:8/08)
- Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavještanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača ("Službene novine FBiH", broj:8/08)

Zakon o zaštiti okoliša („Sl. novine FBiH“, broj: 33/03 i 39/09)

Prema odredbama člana 1. Zakona, Zakonom o zaštiti okoliša uređuju se:

- očuvanje, zaštita, obnova i poboljšanje ekološkog kvaliteta i kapaciteta okoliša, kao i kvalitet života;
- mjere i uvjeti upravljanja, očuvanja i racionalnog korištenja prirodnih resursa;
- pravne mjere i institucije očuvanja, zaštite i poboljšanja zaštite okoliša;
- financiranje aktivnosti vezanih za okoliš i dobrovoljne mjere i
- poslovi i zadaci organa uprave na različitim nivoima vlasti.

Odredbama navedenog člana Zakona utvrđeni su ciljevi Zakona i to:

- smanjeno korištenje, sprečavanje opterećivanja i zagađivanja okoliša, sprečavanje narušavanja, kao i poboljšanje i obnova oštećenog okoliša;
- zaštita ljudskog zdravlja i poboljšanje uvjeta okoliša za kvalitet života;
- očuvanje i zaštita prirodnih resursa, racionalno korištenje resursa i takav način privrede kojim se osigurava obnova resursa;
- usklađenost drugih interesa entiteta sa zahtjevima za zaštitu okoliša; međunarodna saradnja u zaštiti okoliša;

Opština Bosanski Petrovac

Punu i dosljednu primjenu i provođenje zakonskih i provedbenih propisa Federacije BiH i Unsko – sanskog kantona u oblasti upravljanja otpadom moguće je ostvariti samo donošenjem i provođenjem općinske legislative iz oblasti upravljanja otpadom, čija obaveza donošenja proističe iz odredbi federalnog i kantonalnog Zakona o upravljanju otpadom i kantonalnog Zakona o komunalnim djelatnostima.

Statutom Opštine Bosanski Petrovac Prečišćeni tekst („Sl. glasnik Općine Bosanski Petrovac“, broj: 7/08), kao poslovi od interesa za život i rad građana, utvrđeni su i poslovi: utvrđivanje i provođenje politike zaštite čovjekove okoline, upravljanje, financiranje i unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture, uključujući i prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada, te briga o zaštiti i unaprjeđenju prirodnog okoliša.

Odlukom o organizovanju društva sa ograničenom odgovornošću „Komunalno“ za komunalne i uslužne djelatnost Bosanski Petrovac („Sl. glasnik Općine Bosanski Petrovac“,

broj: 9/13) organizovano je privredno društvo koje, između ostalih komunalnih i drugih djelatnosti, obavlja i djelatnost postupanja sa komunalnim otpadom.

Opština Bosanski Petrovac donijela je i *Odluku o načinu postupanja sa komunalnim i njemu sličnim otpadom* („Sl. glasnik Općine Bosanski Petrovac“, broj: 8/13), kao i *Odluku o utvrđivanju jedinice mjere i propisivanju načina formiranja cijena komunalnih proizvoda i usluga* („Sl. glasnik Općine Bosanski Petrovac“, broj: 11/13).

Opština Bosanski Petrovac je u potpunosti izvršila obaveze noveliranja postojećih i donošenja novih opštinskih propisa koje se odnose na upravljanje otpadom, a čija obaveza proističe iz kantonalnih Zakona o komunalnim djelatnostima i Zakona o upravljanju otpadom.